

Голас Радзімы

№ 23 (1645)
12 чэрвеня 1980 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Гучыць каманда трэнера. Лёгка разбег, і вось ужо коннік перамахнуў цераз «сценку», пасля засталіся ззаду яшчэ некалькі перашкод. Пакуль што ідзе трэніроўка... [Фота-рэпартаж аб спецыялізаванай дзіцяча-юнацкай школе алімпійскага рэзерву, што знаходзіцца ў Ратамцы пад Мінскам, змешчаны на 3 стар.]

ЧАЛАВЕК І РАБОТА

«Працоўныя рэсурсы: на што можна спадзявацца?»

стар. 2, 3

НА РАДЗІМЕ ПРАЗ 55 ГАДОУ

«Застаюся беларусам...»

стар. 4

АСНОВА ТВОРЧАСЦІ — НАРОДНАЕ МАСТАЦТВА

«Ой, спанаравілась мне тая дзеўчына!»

стар. 6

РАСТУЦЬ ЧЭМПІЁНЫ Ў РАТАМЦЫ

самі выводзяць коней гуляць, кормяць іх, робяць масаж, бінтуюць ногі...

Добрыя словы гаворыць Леанід Ігнавіч у адрас коннага завода імя Даватара. Калісьці тут было ўсяго дзесяць коней. Але карпатлівая праца работнікаў завода дазволіла давесці іх лік да 306, сто з якіх з'яўляюцца спартыўнымі. У табуне ці ў канюшнях (дарэчы, іх тут ужо сем, вялікія, прасторныя, цэлыя для зімовага перыяду) можна ўбачыць і будзёнаўскую, і ўкраінскую, і тракенінскую і іншыя пароды коней. Выведзены яны ў Ратамцы. Ганарца працаўнікі завода сваімі гадаванцамі: чэмпіёнам СССР канём па клічцы Ільмень, Саідам, які ўдзельнічаў у Алімпіядзе ў Манрэалі. Гэтыя коні бездакорна выконвалі ўсе каманды наезнікаў і прынеслі славу беларускаму спорту. Коні завода ўдзельнічалі ў міжнародных аўкцыёнах, дзе атрымалі высокую ацэнку знаўцаў. Значыць, сто з трохсот

шасці выкарыстоўваюцца ў спартыўных мэтах, а іншыя? І яны не застойваюцца ў канюшнях. Кожны выхадны дзень дзесяткі мінчан навед-

ваюць Ратамку. Пад наглядам вопытных спецыялістаў яны вучацца ездзіць на конях, а пасля робяць на іх прагулкі.

НА ЗДЫМКАХ: табуі коней на выпасе; чэмпіёнка СССР Ірына КАРАЧАВА ідуць напружаныя трэніроўкі. Фота С. КРЫЦКАГА.

Сёлета гэта школа будзе адзначаць сваё дваццацігоддзе. Стаж, вядома, не такі ўжо вялікі, але выхаванцаў яе, беларускіх коннікаў, добра ведае ўвесь спартыўны свет. В. Угрумаў, І. Карачава, Ю. Зяброў, Ю. Калодачкін і іншыя сталі чэмпіёнамі Савецкага Саюза. А Угрумаў і Карачава цяпер — галоўныя кандыдаты ў алімпійскую зборную каманду краіны па выездцы.

Добрая змена чэмпіёнам расце сярод малодшага пакалення. На нядаўна прайшоўшых спаборніцтвах у Савецкай Прыбалтыцы ўдала выступілі беларускія коннікі М. Рыбак, А. Іваноў, М. Гембіцкая. А ўсяго ў школе вучыцца 230 хлопчыкаў і дзяўчынак. Заняткі з імі праводзяць дзесяць высокакваліфікаваных трэнераў, якія ў свой час былі вядомымі спартсменамі. Выхаванцы ў асноўным з Мінска. Для іх трэніроўка створаны выдатныя ўмовы. Сёлета завершана будаўніцтва канкурнага поля, разлічанага на тры тысячы глядачоў, пяць трэніровачных пляцовак і траса для сцёлчэзза. А на днях завершана будаўніцтва гасцініцы і каментатарскай вышні з устаноўкай для каларовага тэлебачання. Закрыты манеж дазваляе праводзіць трэніроўкі круглы год.

— Вядома, — гаворыць завуч спецыялізаванай дзіцяча-юнацкай школы Леанід Юшкевіч, — не ўсе нашы выхаванцы стануць алімпійцамі ці чэмпіёнамі. Ды гэта і не галоўнае. Мы стараемся прывіць хлопчыкам і дзяўчынкам любоў да коней. Яны

стаў. Больш таго, патак мігрантаў на будоўлі Сібіры і Далёкага Усходу ўсяляк заахвочваецца матэрыяльна.

Затое сустрэчныя патакі работнікаў, што пераходзяць з аднаго завода на другі ў межах аднаго горада, служаць прадметам пастаянных клопатаў. Вялікі попыт на рабочую сілу стымулюе так званую «цяжучасць». Статыстыка гаворыць, што ў сярэднім на кожным такім пераходзе губляецца 31 рабочы дзень, а ў цэлым па краіне гэта азначае, што за год фактычна не працуе 650—700 тысяч працаздольных людзей.

Гарадскія бюро па працаўладкаванню і інфармацыі насельніцтва павінны дапамагчы работніку зрабіць адрозны канчатковы выбар. Яны збіраюць і прадастаўляюць кожнаму жадаючаму поўную інфармацыю аб попыце на спецыялістаў у межах горада, аб умовах работы.

Першыя бюро па працаўладкаванню і інфармацыі насельніцтва, арганізаваныя ў канцы шасцідзсятых гадоў у якасці эксперымента ў дзевяці гарадах, пацвердзілі сваю жыццяздольнасць. З таго часу сістэма арганізаванага працаўладкавання значна разраслася. Цяпер яе маюць больш чатырохсот гарадоў СССР, гэта значыць практычна кожны населены пункт з насельніцтвам больш чым 100 тысяч чалавек. Час

уладкавання на работу пры пасрэдніцтве бюро значна скарачаецца: у горадзе Уфе, напрыклад, да шасці дзён, у Калуге — да чатырох.

Воўра стаіць праблема выкарыстання рабочага часу. Штогод з-за прагулаў, прастоў страты складаюць мільёны чалавечых дзён. Падлічана, што ў 1977 годзе толькі ў прамысловасці па гэтай прычыне недаатрымана прадукцыі на 3 мільярды рублёў. Умацаванне вытворчай дысцыпліны лічыцца надзвычай актуальнай задачай. Працоўнае заканадаўства СССР дае ў гэтых адносінах адміністрацыі вялікія правы. За прагул (да яго ж прыраўніваецца з'яўленне на рабоце ў п'яным стане) работнік пазбаўляецца грашовых надбавак (прэміяў), «трынаццатай зарплата» і — як апошняя мера — можа быць звольнены. І ўжо калі адміністрацыя ідзе на звальненне работніка за прагул, ён не можа разлічваць на абарону свайго прафсаюза.

Але ўзнікае законнае пытанне — наколькі могуць быць эфектыўныя гэтыя меры ва ўмовах амаль паўсямяснага недахопу рабочай сілы?

Тут будзе дарэчы ўспомніць, што заробная плата — гэта толькі частка рэальных даходаў савецкага рабочага. Прыкладна на адну трэць яна дапаўняецца так званымі грамадскімі фондамі спажывання. І калі адука-

цыя і ахова здароўя, што фінансуюцца з гэтых фондаў, даступны ўсім у роўнай ступені, то атрыманне многіх іншых даброт ставіцца ў прамую залежнасць ад ступені ўдзелу чалавека ў грамадскай карыснай працы. А гэта даволі істотны эканамічны фактар, які няпроста ігнараваць. Рабочыя калектывы прадпрыемстваў і прафсаюзы валодаюць вялікімі правамі і могуць у першую чаргу прадастаўляць ветэранам, якія прапрацавалі на заводзе не адзін год, новыя кватэры, ільготныя і бясплатныя пуцёўкі ў санаторыі і г. д.

На павышэнне эфектыўнасці маральнага і матэрыяльнага ўздзеяння на парушальнікаў дысцыпліны накіравана пастава ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР і ВЦСПС «Аб далейшым умацаванні працоўнай дысцыпліны і скарачэнні цяжучасці кадраў у народнай гаспадарцы». У ёй, у прыватнасці, прадастаўляюцца такія меры заахвочвання, як дадатковыя дні да штогадовага водпуску за няспынны стаж работы на адным прадпрыемстве, 20-працэнтная надбаўка да будучай пенсіі і інш.

ЛЮДЗІ

«ТРЭЦЯГА УЗРОСТУ»

У будучым узрасце роля прыцягнення да працы асоб, якія дасягнулі пенсійнага ўзросту, або, як іх называюць са-

цыёлагі, «людзей трэцяга ўзросту». Пры гэтым варта ўлічваць, што ўзровень занятасці ва ўзроставай групе 60—70 гадоў у СССР значна меншы, чым у многіх заходнееўрапейскіх краінах, дзе пенсійны ўзрост пачынаецца з 65 гадоў. У Савецкім Саюзе ўжо ў 60 гадоў (жанчыны ў 55 гадоў) можна аформіць пенсію. У СССР 31,9 мільёна пенсіянераў (па ўзросту), і ўжо цяпер многім катэгорыям прафесій дазволена выплачваць і пенсіі і зарплату адначасова. У кастрычніку 1979 года гэты спіс быў значна расшыраны. З'явіліся таксама і новыя льготы. Такім чынам мяркуецца крыху скараціць адток найбольш кваліфікаваных кадраў. Вывучаецца і комплекс пытанняў, звязаных са стварэннем аблегчанага рэжыму працы пенсіянераў, своечасовага навучання асоб перадпенсійнага ўзросту новым спецыяльнасцям, расшырэння магчымасці работы дома.

Скарачэнне прыросту працоўных рэсурсаў у СССР у 80-я гады — з'ява часова. Дэмаграфія прагназіруе, што ў 90-я гады ён зноў пачне павялічвацца. Да гэтага часу Савецкі Саюз пройдзе ніжэйшую рысу дэмаграфічнага спаду, які тлумачыцца аддаленым рэхам другой сусветнай вайны.

Барыс АЛЯКСЕЕУ, эканамічны аглядальнік АДН.

эфектыўны шлях вырашэння данай праблемы — рэканструкцыя старых прадпрыемстваў. Гэта дазваляе зменшыць колькасць рабочых, занятых ручной працай, на 25—30 працэнтаў, але патрабуе перамяшчэння інвестыцый.

Некаторыя галіны ўжо на працягу многіх гадоў накіроўваюць інвестыцыі ў асноўным на будаўніцтва новых прадпрыемстваў, гэта значыць на стварэнне новых рабочых месцаў. У пяцідзсятых і шасцідзсятых гадах, калі занятасць была адпаведна на ўзроўні 75 і 78 працэнтаў, гэта было заканамерна. Тады быў рэзерв. Цяпер ён практычна вычарпан. Таму вырашана, што новыя заводы будучы будавацца толькі ў тым выпадку, калі без іх нельга забяспечыць выпуск пэўных відаў прадукцыі. Рашучае перамяшчэнне інвестыцый у рэканструкцыю і мадэрнізацыю дзеючых прадпрыемстваў дазволіць абнавіць іх тэхналогію і выслабіць так недастаючыя народнай гаспадарцы краіны рабочыя рукі.

СКАРАЧЭННЕ СТРАТ РАБОЧАГА ЧАСУ

Мабільнасць працоўнага насельніцтва ў СССР даволі высокая. Штогод месца работы або сферу занятасці мяняюць больш чым 20 мільёнаў чалавек.

Сама па сабе з'ява не выклікае трывогі ў савецкіх эканамі-

Будынкi на Паркавай магістралі ў Мінску. Від з боку ракі Свіслач.

Фота С. КРЫЦКАГА.

На зямлі бацькоў

БЕЛАРУСКАЯ сталіца сустрэла гасцей ветліва. Нават надвор'е, якое папярэднія дні не пасціла мінчан, здавалася, падабрала — стала цёпла і сонечна.

Першае спатканне з роднай зямлёй пасля шматгадовай разлукі было кранальным. З самалёта ўсе выходзілі ўрачыста прыцішыя ад усведамлення таго, што шматгадовая мара збылася, што ўсё навокал сваё, роднае. А на тварах можна было прычытаць і радасць, і хваляванне, і чаканне, і збытэжнасць. «Толькі той, хто доўгія гады правёў у чужых

люць аб жыцці ў вашай краіне або маюць аб ёй няправільнае ўяўленне. Гэтаму садзейнічае і злосная антысавецкая прапаганда, разгорнутая цяпер у сувязі з так званай «савецкай пагрозай» і байкотам Алімпійскіх гульняў».

«Я пакінуў Беларусь у 1928 годзе. У Савецкі Саюз прыехаў упершыню за многа гадоў. — Расказвае Міхаіл Позняк. — Тое, што я ўбачыў тут, нельга выказаць словамі. Шырокія, чыстыя праспекты і вуліцы, зялёныя паркі і гіганцкі размах будаўніцтва. Я сустрэў сваіх братоў і сясцёр і бачу,

граніцай больш. У душы я заўсёды быў і застаюся беларусам, і сэрцам я заўсёды буду тут, з вамі, на роднай зямлі. Берэжыце Радзіму-маці, умацоўвайце яе. Я ўпэнены, што справядлівасць на зямлі пераможа. Савецкі Саюз быў і заўсёды будзе прыкладам для народаў, якія змагаюцца за вызваленне ад эксплуатацыі, ад прыгнёту і бяспраўя.

Ворагі нашай краіны не раз пераконваліся ў тым, што ніякая сіла не можа звярнуць нашу Радзіму з намечанага шляху. І сённяшнія спробы заходніх палітыканаў дыскрэдытаваць Савец-

«ЗАСТАЮСЯ БЕЛАРУСАМ...»

З 15 ПА 19 МАЯ У МІНСКУ ЗНАХОДЗІЛАСЯ ГРУПА ТУРЫСТАУ, АРГАНІЗАВАНАЯ ФЕДЭРАЦЫЯЙ РУСКІХ КАНАДЦАУ. БОЛЬШАСЦЬ ІХ СКАЗАЛА, ШТО ЯНЫ ЖЫВУЦЬ ШЧАСЛІВА, БЕЗ СТРАХУ ПЕРАД ЗАЎТРАШНІМ ДНЁМ».

краях, можа адчуць да канца радасць першых крокаў на зямлі, на якой нарадзіўся, ап'яняючую радасць, якая ахоплівае пры першых глытках роднага паветра. Так, на Радзіме нават дыхаецца пашанаму», — нібы выказваючы агульную думку, сказала кіраўнік групы Ганна Шыбайла.

Цяжкім быў для многіх шлях на Радзіму. Спачатку была надзея зарабіць на чужыне і вярнуцца дамоў, але жыццё ў далёкай Канадзе распарадзілася інакш. У гады крызісу і беспрацоўя, якія асабліва моцна ўдарылі па імігрантах, заробітку хапала толькі на тое, каб пракарміцца. Мара аб хуткім вяртанні не ажыццявілася. Такі лёс Івана Чабана і многіх іншых членаў групы.

Але духоўная еднасць з Айчынай працягвае жыць у сэрцах землякоў. «Нягледзячы на сваю невялікую пенсію, я ўжо другі раз прыязджаю на Радзіму», — з радасцю і гордасцю сказаў Мікалай Жагун, ветэран Федэрацыі рускіх канадцаў, адзін з яе арганізатараў. — І вельмі рады, што мая паездка супала са значнымі падзеямі ў гісторыі ФРК і ў жыцці Радзімы. Сёлета мы адзначаем залаты юбілей першых рускіх рабоча-фермерскіх клубаў імя М. Горькага, якія сталі потым асновай Федэрацыі рускіх канадцаў. А для нашай Радзімы — гэта год правядзення XXII Алімпійскіх гульняў. Я ганаруся сваёй Радзімай, радуся яе поспехам, таму, што сёлетнія Алімпійскія гульні адбудуцца ў нашай краіне. Няхай увесь свет паглядзіць, чаго дабіўся Савецкі Саюз за 63 гады свайго існавання, што дала Савецкая ўлада народу. Бо большасць людзей на Захадзе і ў прыватнасці, у Канадзе вельмі мала веда-

што яны жывуць шчасліва, без страху перад заўтрашнім днём».

На сустрэчы ў Беларускай таварыстве «Радзіма» было сказана шмат добрых слоў. Некаторым, каб выказаць свае думкі і пачуцці, слоў не хапала. Вочы былі поўныя слёз, шчырых слёз радасці і гонару за сваю Радзіму.

Нельга было без хвалявання слухаць словы Міхаіла Рабчука: «Маё прозвішча Рабчук утвараецца ад слова «раб». Дзяды і прадаеды мае, ды і я сам практычна былі рабамі. Толькі ў кнігах цяпер можна прычытаць, у якой галечы, цемнаце і бяспраўі жылі мы і да нас падобныя. Я прыехаў на Радзіму праз 55 гадоў і бачу, што Савецкая ўлада ў корані ўсё тут змяніла. Іншымі сталі вёскі, гарады і самі людзі. Рабоў больш няма, а ёсць гаспадары сваёй краіны.

Буржуазная прапаганда, нацыяналісты і здраднікі, якія пазбеглі справядлівага народнага пакарання пасля Вялікай Айчыннай вайны, робяць усё, каб ачарніць Савецкі Саюз.

Але, нягледзячы на ўсе іх злосныя намаганні, нас, патрыётаў сваёй Радзімы, за-

кую краіну асуджаны на правал».

Такія думкі выказвалі турысты на другі дзень пасля прыбыцця ў Мінск. Наперадзе іх чакала знаёмства са слаўнымі мясяцінамі беларускай сталіцы, сустрэчы з роднымі і блізкімі. Затым землякі адправіліся ў Брэст, адкуль родам многія члены групы. Развітваючыся, кіраўнік групы Ганна Шыбайла сказала:

— Гэтыя некалькі дзён на Радзіме яшчэ больш умацоўваюць нашу любоў да яе. Мы заўсёды верылі і спадзяваліся, што самая справядлівая, самая чалавечная палітыка ў свеце, — гэта палітыка нашай Радзімы — Савецкага Саюза. Цяпер мы пераканаліся ў гэтым увачавідкі. Тое, што нашы родныя, усе людзі тут жывуць шчасліва, напэўня надзеяй на шчасце і нас. Мы верым, што ў недалёкім будучым людзі ва ўсім свеце будуць жыць таксама добра, як у нас на Радзіме. Шкада, што праз некалькі дзён нам зноў прыйдзеца ад'язджаць, але нашы думкі і сэрцы заўсёды будуць звязаны з родным краем.

Валерый КАЗАНЛІ.
НА ЗДЫМКУ: турысты ў Мінску.

Што? * Як? * Чаму?

«З кніжак пра даўнія часы мы ведаем пра пасвячэнне ў рыцары. Пасвячаюць таксама ў сан духоўны. Але я ніколі не чуў, каб у нас пасвячалі... у рабочыя! Ці гэта ўжо так важна для таго, хто на ўсё жыццё становіцца да канвеера?»
(З пісьма В. Мілеўскага, Аўстралія).

ПАСВЯЧЭННЕ Ў РАБОЧЫЯ

— з'ява, цяпер ужо можам сказаць, і трывалая традыцыя, тыпова наша, савецкая. Укаранілася яна параўнаўча нядаўна, ва ўсякім разе, у пасляваенны час.

Уявіце сабе маладога чалавека, які скончыў школу ці рамеснае вучылішча і ўпершыню пераступіў парог заводскай прахадной. Пераступіў і апыніўся сам-насам з незнаёмым яму калектывам. Па законах буржуазнай маралі ўсё павінна адбыцца проста: пашанцавала трапіць на работу — станавіся да таго самага канвеера ці станка і зарабляй сабе на кавалак хлеба; табе да іншых няма справы, іншым — да цябе; завод табе — не маці родная, ён належыць босу, таму ўсё для цябе тут чужое.

Зразумела, што з такога пункту гледжання абрад пасвячэння ў рабочыя не мае сэнсу. Скажам, наш савецкі юнак, пачынаючы свой працоўны шлях прафесійнага рабочага, урачыста дае клятву: павышаць прадукцыйнасць працы, паляпшаць якасць вырабаў, якія выпускае яго прадпрыемства, умацоўваць працоўную дысцыпліну.

А які сэнс мела б такая клятва, напрыклад, на заводзе Форда ці Крайслера? У імя чаго рабочы павінен браць на сябе нейкія абавязальнасці? У імя кашалька боса? І дзеля таго, каб табе пры першай нагодзе ўручылі блакітны канверт: вашы паслугі нам больш не патрэбны!

Калі ўдумацца ў зымалогію слова «прысвячэнне», то мы зразумеем, што за ім стаіць вылучэнне з агульнай масы людзей у нейкі вышэйшы клан, далучэнне да пэўных прывілеяваных сацыяльных груп. Таму рыцар узвышаўся над прасталюдзінам, свяшчэннік трымаў у страху і пакары сваю паставу.

Як бачыце, у нашай краіне і ў наш час гэтае слова набыло зусім іншы змест. Пасвячэнне ў рабочыя — таксама ўзвышэнне чалавека, толькі не над іншымі. Узвышэнне ў сваіх вачах і вачах калектыву, нават цэлай краіны: бачыш, ты цяпер — рабочы чалавек, гэты завод — твой, будзь жа руплівым і добрым гаспадаром.

Абрад пасвячэння ў рабочыя, лічаць у нас, праводзіцца дзеля таго, каб парадніць маладых рабочых з прадпрыемствам, дапамагчы ім зразумець і ўспрыняць традыцыі калектыву, усваяючы, што завод — гэта нешта большае, чым толькі месца працы.

Вядома ж, ад моладзі чакаюць, што яна не проста будзе «спажываць» набытае старэйшымі пакаленнямі, але і дадасць нешта сваё. Таму ў клятве, якая даецца юнакам і дзяўчатам перад калектывам, ёсць і прыкладна такія словы: «Маімі жыццёвымі нормамі будуць павышэнне працоўнай кваліфікацыі, вучоба, актыўны ўдзел у грамадскім жыцці».

Як жа адбываецца пасвячэнне ў рабочыя? Трэба сказаць, што вельмі ўрачыста. Звычайна ў фабрычным ці заводскім Доме або Палацы культуры збіраецца ўвесь калектыў прадпрыемства. А калі яно такое вялікае, як Мінскі трактарны ці магілёўскі завод «Хімвалакно», абрад пасвячэння ў рабочыя праводзіцца ў цэлу ці на ўчастку. Абавязкова прыходзіць ветэраны завода — і тыя, што яшчэ працуюць, і тыя, што на пенсіі. Яны па-бацькоўску настаўляюць маладую змену, расказваюць, з чаго пачынаўся іх завод, што за людзі на ім працавалі. Карацей кажучы, нібы перадаюць у спадчыну і завод, і яго славу, і яго традыцыі.

Пасля клятвы, якую даюць перад тварам усяго калектыву маладых рабочых, ім уручаецца «Рабочая пуцёўка» або «Працоўны пашпарт» — на кожным прадпрыемстве нешта сваё. У ім напісана, што з гэтага часу гонар завода — гэта твой гонар, яго клопаты — твае клопаты. Калектыву патрэбны твае рукі, твае веды. У ім ты знойдзеш і сапраўдных сяброў, і сваё месца ў жыцці.

Але перш, чым адбудзецца гэта ўрачыстая цырымонія, трэба на справе дэманстраваць, што ты маеш права стаць членам рабочага калектыву, што ты дастойны гэтага. Таму, як правіла, абрад пасвячэння ў рабочыя адбываецца праз год пасля таго, як малады чалавек пачаў працаваць. Зрэшты, тэрмін выпрабавання працай на кожным прадпрыемстве можа быць свой.

Пасвячэнне ў рабочыя — гэта адно з важнейшых звянаў у доўгім ланцугу выхавання працоўніка, фарміравання яго адносін да калектыву, умення жыць з людзьмі і дбаць не толькі пра свае асабістыя інтарэсы. Урэшце, мэта пасвячэння заключаецца ў тым, каб той, хто прыходзіць на завод, усваяючы месца ў нашым сацыялістычным грамадстве рабочага чалавека — стваральніка матэрыяльных багаццяў краіны.

БУРЖУАЗНЫЕ ИДЕОЛОГИ ОТДЕЛЯЮТ ВНЕШНЮЮ ПОЛИТИКУ ОТ ВНУТРЕННЕЙ ДЛЯ ОПРАВДАНИЯ МИЛИТАРИСТСКОГО КУРСА

ВОЙНА И МИР: КОМУ НУЖНО ФАЛЬСИФИЦИРОВАТЬ ЭТИ ПОНЯТИЯ

На рубеже 70-х и 80-х годов в связи с заметным осложнением международной обстановки проблема войны и мира, будучи и ранее основным, самым острым и актуальным вопросом современности, вновь стала эпицентром ожесточеннейшей политической и идеологической борьбы.

Красугольным положением Марксизма - ленинизма о войне является тезис о том, что она «назово» политика», часть или сторона политики, ее продолжение насильственными средствами. «Всякая война, — указывал В. И. Ленин, — неразрывно связана с тем политическим строем, из которого она вытекает. Ту самую политику, которую известная держава, известный класс внутри этой державы вел в течение долгого времени перед войной, неизбежно и немедленно этот самый класс продолжает во время войны, переименовав только форму действия».

Фальсифицируя действительное соотношение политики и войны, буржуазные идеологи отделили внешнюю политику от внутренней, утверждают, что военные акции стран Запада выступают не имманентным продуктом их развития, а навязаны им извне, носят вынужденный характер, служат якобы лишь ответом на «вывоз» коммунизма, на «советскую военную угрозу», «происки национально-освободительного движения».

Тем самым империалистическая буржуазия, прежде всего США, стремится достичь сразу нескольких целей: завалить, скрыть реакционный, антинародный характер своей внутренней политики, придать ей видимость некой «гуманности» и «демократичности», исключают насилье над массами; замаскировать свой агрессивный внешнеполитический курс фальшивыми лозунгами защиты «важнейших» национальных интересов; до неузнаваемости извратить и исказить сущность и направления миролюбивой внешней политики СССР и других стран социализма; изобразить дело так, будто источник напряженности и войн в современную эпоху переместился в страны социализма и зону развивающихся государств, вставших на путь национального и социального освобождения.

Воинствующие круги империализма, прежде всего в США и НАТО, лихорадочно пытаются найти выход из того тупика, в который их завело внутреннее экономическое развитие: нарастание кризисных явлений и процессов производства, беспрецедентный рост инфляции и безработицы, неслыханное падение курса доллара и связанные с этим крупные валютно-финансовые неурядицы и потрясения, резко обострившиеся энергетические и сырьевые трудности, непрекращающиеся торговые войны между капиталистическими странами. Эти же круги ищут выход из усложнившейся социально-классовой противоречий. Они стремятся отреагировать на рост международных позиций социализма, укрепление сил мира и демократии.

В каком же направлении идет поиск, в чем эти круги видят для себя выход? Отнюдь не в разумном, трезво взвешанном подходе к социально-экономическим и политическим реалиям современности. Они избрали для себя путь усиления материальной и идеологической подготовки новых войн, вооруженных конфликтов и провокаций; путь активной борьбы против нор-

мализации отношений между социалистическими и капиталистическими странами; путь конфронтации, разжигания воинственных страстей, прямого шантажа и авантюрных угроз.

Такой империалистический курс получает соответствующее идеологическое обрамление: верноподданническими усилиями антикоммунистов из лагеря империализма и пекинских бонз фабрикуется серия злонамеренных инсинуаций, досужих вымыслов и антисоветских мифов, цель которых, несмотря на стремление некоторых авторов придать им солидную респектабельность и научнообразный вид, весьма проста. Делается все для того, чтобы оправдать борьбу с разрядкой, эскалацию агрессивных военных приготовлений, возврат к политике «с позиции силы» и «большой дубинки», к наиболее одиозным, давно дискредитировавшим себя формам международного общения. В этом особенно отчетливо проявляются ныне атаки буржуазных идеологов на марксистско-ленинскую концепцию войны и мира.

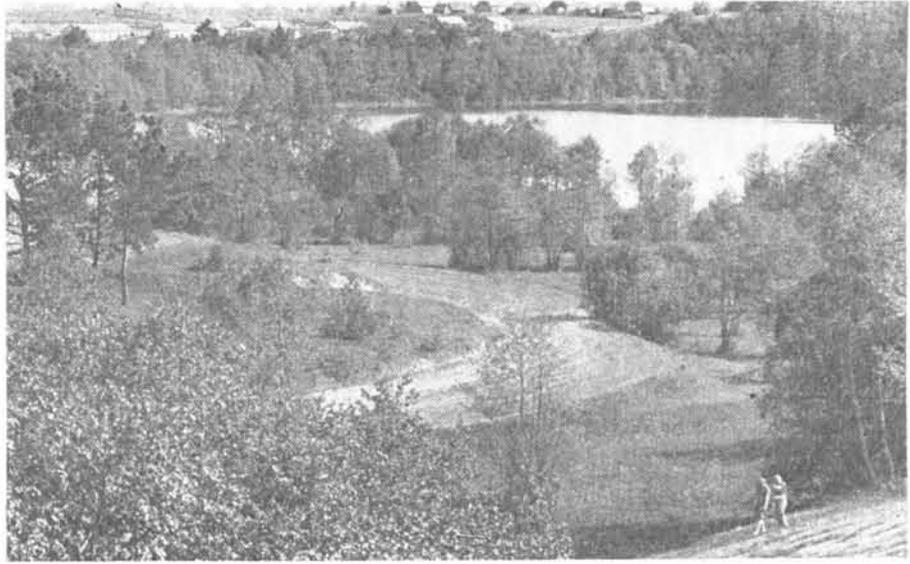
Идеологические центры империализма разработали целый набор, своеобразную «обойму» милитаристских концепций, призванных обосновать гегемонистский курс Вашингтона, его откровенное стремление к мировому господству, насаждаемому с помощью силы, грубого диктата.

Одна из ведущих установок империалистической пропаганды направлена на то, чтобы доказать, будто Соединенные Штаты и НАТО должны наращивать военные расходы, увеличивать военный потенциал, в особенности их ракетно-ядерный, из-за их «отставания» в этой области, а также вследствие «угрозы» для Запада со стороны СССР.

Не так давно лидеры США и НАТО громкогласно заявляли, что в соотношении стратегических сил Организации Варшавского Договора и Североатлантического блока достигнуто равновесие, имеется паритет. Теперь, манипулируя произвольно подобными и интерпретируемыми вкряк и вкось выкладками, эти же деятели панически кричат о «дисбалансе» и требуют все новых и новых военных ассигнований. Военные бюджеты США, ФРГ и ряда других стран НАТО достигли астрономических величин и продолжают расти. Дж. Картер, ратовавший до своего избрания на пост президента США за сокращение военных расходов, ныне выступает главным инициатором их увеличения. Даже решение НАТО об увеличении военных расходов ежегодно на 3 процента США уже не устраивает, и они намерены увеличить их на 5 процентов, без учета инфляции. Более того, провозглашенная в последней декаде января новая воинственная внешнеполитическая «доктрина Картера» исходит из того, что США, заплатив «любую цену», должны любыми средствами достичь военного превосходства над СССР, стать первой, «самой могучей страной в мире».

Но сфера империалистического господства и подчинения неумолимо, как шагреновая кожа, сужается. В основе поступательного движения человечества к высшим формам общественной жизни лежит действие объективных законов истории, широкая борьба народных масс против империализма и реакции, за демократию, национальное и социальное освобождение, мир и социализм.

Александр МИГОЛАТЬЕВ,
доктор философских наук,
профессор.
(АПН).

Возера Прудок ва Ушацкім раёне.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВИЧА.

ЧЕЛОВЕК ИЩЕТ СВОИ КОРНИ

Мария Некрашевич приехала в Белоруссию из Соединенных Штатов Америки, чтобы получить высшее образование — стать высококвалифицированным специалистом. Заметки, которые она принесла в редакцию, это попытка осознать себя и тот новый, неведомый ей мир, который ее теперь окружает.

Года полтора назад в Соединенных Штатах Америки была издана книга Артура Хэйли «Корни», позже по ней был поставлен фильм. Основная идея произведения — поиск человеком своего начала. Не успела Америка посмотреть последнюю серию фильма по телевидению, а идея поиска своих корней стала уже модой. В коммерческих передачах авиакомпаний она начала использоваться в рекламных целях.

Именно с этого факта я и хотела бы начать мой рассказ о себе. Закончив среднюю школу, я поступила в университет, чтобы продолжить образование. Так как я хотела получить самое лучшее образование, я поступила в очень известный университет. Мне дали стипендию, но она покрывала лишь половину расходов на мое образование, остальную сумму выплачивали родители.

Закончив университет и получив степень бакалавра наук, я хотела продолжить образование и сдала экзамены в колледж, сдала их с высокими оценками. Но не была принята. Мне разъяснили, что я послала поздно документы. Таким образом, с первой попытки я не прошла. На следующий год вновь послала документы. На этот раз получила письмо, где отмечалось, что я по баллам прохожу, но опять-таки не могу быть принята. На мое место взяли другого.

Возможно, у вас возникнет вопрос: почему на мое место? Ответ прост. Видите ли, я белоруска по национальности. Мои родители из Белоруссии. В Соединенные Штаты их забросила война.

Мое происхождение сыграло роковую роль: воспользовавшись ситуацией, меня выбросили из колледжа. Но я не сдавалась и вновь послала документы. На этот раз меня приняли, но попросили прислать финансовое подтверждение моих родителей. Я поняла, что это большой риск для них, хотя отец не был бедным человеком. Меня разозлила вся эта ситуация. Вернувшись домой из колледжа, куда я ездила, чтобы услышать все из первых уст, я включила телевизор. Шла как раз та самая коммерческая программа авиалиний, о которой я упоминала вначале. Именно в тот момент, думая обо всех известных русских ученых, о выдающихся достижениях Советского Союза в науке, я решила исполнить свою мечту: вернуться на Родину, продолжить образование там. Я чувствовала, что получить образование в Советском Союзе мне помогут ум и старание, там не нужно покупать диплом за деньги.

Сказав родителям о своем намерении, я сложила дипломы и аттестаты и пошла в советское консульство — добиваться своего будущего. Так как все мои родственники живут здесь и я сама всегда чувствовала себя белоруской, я выбрала Белоруссию. Я должна была вернуться к моим корням, чтобы начать новую жизнь.

Я прибыла в Москву и отсюда должна была ехать поездом к моей бабушке, которая живет около Гродно. Когда поезд подходил к моей станции, помню, я подумала, что все показалось мне очень знакомым. А ведь я никогда раньше не была здесь. Мы с матерью шли по деревне, и у меня перехватывало дыхание от сознания того, что сейчас я иду по дороге, по которой и не предполагала, что когда-нибудь придется идти. Дорога

к моим истокам! Мы шли медленно, и люди, отрываясь от повседневных дел, смотрели на нас. Мы поднялись на холм и подошли к дому моей матери. Его я узнала по кустам сирени и каменной скамье, о которых она мне рассказывала. На пороге стояла старая женщина и махала домотканым платком — моя бабушка. Незнакомая и все же такая близкая, связанная со мной какой-то невидимой нитью. Мама поднялась по ступенькам и обняла удивленную бабушку. По нашим лицам текли слезы, слова, которые должны были быть сказаны, застряли в гортани. Ласковое солнце осветило эту сцену, теплота наполнила мир.

Нас принимали в белорусским гостеприимством. Улыбки людей, язык, который я очень часто слышала дома, теперь окружали меня и успокаивали. Я не сделала ошибки, вернувшись к своим корням.

Мы прожили у бабушки довольно долго. Все это время я ждала ответа: примут ли меня в институт.

И вот теперь я студентка советского вуза. Я живу на родине отца и матери. И уже кое-что могу рассказать о белорусах, об их стиле жизни, об их праздниках.

Первое мая. По мере приближения этого важного дня люди начинают готовиться к празднику. Красные флаги развешиваются на столбах и балконах домов. Группы спортсменов тренируются перед парадом. В памяти всплывает, как я впервые окунаясь в атмосферу этого праздника. Я только что приехала в Белоруссию и жила у бабушки в деревне. Я видела по глазам советских людей старшего поколения и молодежи, что для них значит Первомай. Спустя чуть больше года я второй раз встречала здесь 1 Мая. Я больше узнала и стала больше понимать. Я собиралась провести праздники в тихом бабушкином доме, в тех местах, где родилась моя мать. Я спешу на вокзал и проталкиваюсь к билетной кассе. Торопясь, я, однако, замечаю прощальные поцелуи, приветствия, тепло людей вокруг. Праздник собрал далеких друзей и родственников вместе.

Я села в вагон. За окном бегут широкие поля, березовые рощи. Зима была холодной, весна пришла поздно, и все же трава уже зазеленела, хотя деревья еще почти голые. Атмосфера в вагоне веселая. Запросто завязываются разговоры между незнакомыми людьми. Кто куда едет, где будет отмечать праздник. Кажется, что вагон — одна счастливая семья. Старый человек, стоящий рядом со мной, рассказывает, какой тяжелой была жизнь раньше, как она изменилась к лучшему и что молодые этого не понимают. А студент не смог усидеть спокойно, вступил в разговор со стариком и порадовал его тем, что молодые все понимают, что им хочется сделать жизнь еще лучше.

Я слушаю разговор, улыбаюсь от сказанных шуток. Я чувствую себя счастливой. Поезд движется, и я все ближе к своей цели, с нетерпением жду моей станции. Я не была там с Октябрьского праздника и боюсь, что не узнаю ее. Вдруг показалась мельница, потом озеро, теперь уже видна станция. Со слезами на глазах подбегает бабушка: «Добро пожаловать домой!»

Мария НЕКРАШЕВИЧ.

НОВАЯ ПРАГРАМА ФАЛЬКЛОРНА-ЭТНАГРАФІЧНАГА АНСАМБЛЯ «ХАРОШКІ»

«ОЙ, СПАНАРАВІЛАСЬ МНЕ
ТАЯ ДЗЕЎЧЫНА»

Пяць гадоў назад «Харошкі» ўварваліся ў мастацкае жыццё Беларусі з такой жа імкліваасцю, з якой сёння артысты ансамбля з'яўляюцца на сцэне ў польках і карагодах. Яны адкрылі глядачу, перш за ўсё беларускаму, напэўна забыты, але надзвычай багаты і непаўторны свет народнага танца. І зрабілі гэта так па-мастацку дасканала, так високапрафесійна, што авацыі спадарожнічалі кожнаму іх канцэрту — у рэспубліцы, у краіне, за мяжой.

Сёлета калектыву паказаў сваю новую праграму. Ах, якое гэта свята душы! Вось рассоўваецца заслона і з'яўляюцца музыкі. Паважныя вусатыя дзядзькі ў вышываных сарочках, з багатымі паясамі, у брылях. І цёткі — іх строі не паўтараюцца, бо ў кожнай свой густ, свае ўяўленні аб прыга-

ў паўсядзённасці, у абрадавых гульнях бурна праяўляюць свае пачуцці. Стылізавана перанесены на сцэну «гуканне вясны» і «абрад куста» «кранаюць пазычнасцю, цнатлівасцю і чысцінёй дзівачых мар, лірычным вяснавым настроем.

Выскачылі на сцэну валачобнікі, і нельга стрымаць усмешку. Увесь танец — як разгорнутая жанравая карцінка. Вясёлыя хлопцы ідуць славіць святых Міколу і Юрыя, зычыць людзям дастатку. Яны ведаюць, што ўдзячныя гаспадары шчодро надзеляць іх прысмакамі. Таму так старанна выбіраюць торбу, куды складуць сала і каўбасы. Толькі «запывала» ўзяўся мераць пядзямі вялізны мех, як з'явіўся недарэчка Халімон. Адна нага абута ў лапачы, другая — у бот. І пояз недзе згубіў. Спявае абы-што. Пачаў «запывала» ганяць яго... Зразу-

рошкі) звязана з вёскай. Але вось выводзяць яны на сцэну «Местачковы вальс», і ад яго вее нечым шчымліва родным. Своеасоблівае настальгія па нядаўна мінуламу, моднае «рэтэра». Вядома ж, дагэтуль у розных мясцовасцях па-рознаму танцуюць полькі, вальсы, кадрылі. Самародкі часам так выштукуюць нейкае каленцэ, што дыпламаванага балетмайстра ўразаць. За падобнымі знаходкамі Валянціна Іванаўна згодна на край свету пешшу ісці. Бо з іх потым народзіцца адмысловы сцэнічны нумар. Найчасцей удзельнікі ансамбля (а яны ўсе аднадумцы, бясконца закаханыя ў сваю справу) робяць адкрыцці... на вяселлях. І нясуць у калектыву новыя мелодыі, песні ці рухі. Гэта ўсё вернецца потым людзям, па-мастацку ўзбагачанае.

Святочнасць выступлення надаюць адмысловыя касцюмы, створаныя па эскізах Ларысы Руплёвай, выхаванкі Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Яе ж рэбота — распісныя крэселцы і лаўкі, на якіх сядзяць музыкі. Малючкі паўтараюць кветкі і букеты славуных палескіх куфраў.

Пасля канцэрта, які адбыўся ў зале Беларускай філармоніі першага мая і быў выключна цёпла прыняты глядачамі, я зайшла за кулісы, каб пагаварыць з Валянцінай Гаявой наконт новай праграмы. Што адрознівае яе ад папярэдняй?

— Істотна новае ў нашай праграме — «Вясенняя кампазіцыя», — сказала Валянціна Іванаўна. — У ёй тры нумары, але адна ідэя. Вясна — непаўторная пара года, з надзеямі, марамі, абуджэннем усяго жывога. У прыродзе гэта штогод, вечно паўтараецца. Але для кожнага чалавека бывае адметная, адзіная вясна. Пасля нашых першых паказаў было выказана меркаванне, што «Вясенняя кампазіцыя» — гэта гімн Беларускай жанчыне, яе прыгажосці, годнасці, шчодрасці пачуццяў. Мы не ставілі такой мэты. Але прыёмна ўсведамляць, што глядачы ўбачылі падобнае ў нашай рабоце. Зменлівасць дзівачых вясенніх настройў мы імкнуліся перадаць у кантэксце абуджэння роднай прыроды. Памятаеце, дзядзятка гнуцца, бы лазінікі ад ветру?

— Так. І ўзнікае адчуванне чысціні, свежасці, лёгкасці...

— Тым жа адчуваннем беспрычынай, на першы погляд, радасці прасякнута «Вясенняя скокі». Там ёсць нешта ад шлюбных «танцаў» птушак — як яны красуюцца, паказваюць свой спрыт і «голос». Нашы кампазіцыі табудаваны на народнай аснове, але даюць сучаснае разуменне з'явы, таму мы не баімся карыстацца складанымі рытмамі і элементамі балета. У параўнанні з папярэдняй праграмай мы як бы пашырылі сваю палітру. Маём нумары лірычныя, камедыйныя, з лёгкай іроніяй. Арганічна ўпісаны ў новую праграму квартэт «Купалінка», які цудоўна спявае народныя песні.

Састаў ансамбля ў асноўным стабільны. І цяжка паверыць, што танцораў усяго 20. Яны такія дынамічныя, што шэсць пар запаўняюць прастору самай вялікай сцэны. У красавіку «Харошкі» выступалі ў Маскве на самых славуных сцэнах — у канцэртных залах «Расія» і імя Чайкоўскага. Паспех мелі выключны! І нават спецыялісты не верылі, што ўражанне масаў ёсці ствараецца імклівым гэм-пам выканання. У маі—чэрвені калектыву гаспаляе на Украіне. Потым едзе ў Маскву, каб адарыць сваім мастацтвам гасцей Алімпіяды-80. У кастрычніку «Харошкі» сустрэне Бельгія.

Пакуль мы размаўляем з Валянцінай Іванаўнай, у пакой заходзяць гледачы, каб сказаць «дзякуй!», прыносяць пунсовыя цюльпаны. А ёй некаж крышачку няёмка ад гэтага. Хаця пра ансамбль яна думае і дбае ўсё 24 гадзіны ў суткі. Аляксей і Антосік цярдліва чакаюць канца нашай гаворкі. З нагоды свята мама дзаволіла ім прыйсці на вячэрні канцэрт.

...Потым я доўга гляджу, як ідзе па начному Мінску маленькая элегантная жанчына ў суправаджэнні двух сыноў, а ўва мне гучыць пачуццямі на канцэрте песня:

Ой, сівы конь бяжыць,
На ім бела грыва.
Ой, спанаравілась,
ой, спанаравілась
Мне тая дзеўчына.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: заслужаны артыст БССР Фёдар БАЛАБАЙКА — саліст ансамбля; спявае квартэт «Купалінка»; ах, якія «Харошкі»!

Фота Ч. МЕЗІНА.

«ПЕСНЯРЫ»
НА РАДЗІМЕ
ПЕСНІ

Канцэртнай залай стаў барозавы гай ля вёскі Казловічы ў Слуцкім раёне. Тут выступленнем аднаго з самых папулярных у краіне ансамбляў «Песняры» ў першы дзень лета адкрыўся траіці традыцыйны рэспубліканскі Тыдзень «Майстры мастацтваў» — працаўнікам вёскі.

Некалькі тысяч жыхароў калгаса імя С. Кірава і суседніх гаспадарак сабраліся на гэты канцэрт. Ганаровыя першыя рады ў імправізаванай глядзельнай зале па праву занялі ўдзельнікі Казловіцкага народнага хору. Некаторыя ж старадаўнія абраднаыя песні, якія склалі цэлае аддзяленне ў праграме «Песняроў», запісаны артыстамі ансамбля ў тутэйшай спевакоў — захаваўнікаў беларускага фальклору.

Усе буйнейшыя творчыя калектывы рэспублікі ўдзельнічаюць у сельскім маршруце Тыдня. У Палацах і Домах культуры калгасаў і саўгасаў пройдуць «вясковыя прэм'еры» тэатраў імя Янкі Купалы і оперы і балета, музычнай камедыі і юнага гледача. Свае лепшыя спектаклі пакажуць у вёсках абласных тэатры. Сельскіх аматараў музыкі чакаюць сустрэчы з Дзяржаўным сімфанічным аркестрам БССР, Дзяржаўным народным аркестрам БССР імя І. Жыльовіча, Мінскім камерным аркестрам, Акадэмічнай харавой капэлай імя Р. Шырмы, Дзяржаўным ансамблем танца БССР.

Удзел у Тыдні прымуць і шматлікія артыстычныя калектывы з брацкіх рэспублік.

У СТЫМ «ДЫСКА»

У дыскаграфіі Беларускага вакальна-інструментальнага ансамбля «Верасы» да гэтага часу назіралася парадкавальная сітуацыя: калектывам былі запісаны дыскі-гіганты ў Балгарыі, Фінляндыі, а вось дома далей «мінёнаў» справа не ішла.

У пачатку года гэты праблемнае, быў ліквідаваны. Усёго мы запісалі дзесяць песень, у асноўным у стылі «дыска», — гаворыць музычны кіраўнік ансамбля В. Раічык. — Сярод іх — новая работа Беларускага кампазітара Яўгена Глебава на вершы Булата Акуджавы «Белы ветразь».

ТВОРЧАСЦЬ ЮНЫХ

Маладзечанская мастацкая дзіцячая школа была адкрыта ў 1978 годзе. Цяпер у ёй займаецца груп вучняў з розных школ горада. Шэсцьдзесят здольных дзіцячых і хлопчыкаў пад кіраўніцтвам вопытных педагогаў спэцыялююць тут майстэрства малюнка, скульптуры, жывапісу і графікі, вывучаюць законы кампазіцыі, гісторыю мастацтва.

У фае гарадскога кінатэатра «Радзіма» днямі пачала працаваць выстаўка юных мастакоў.

ДРУГОЕ ЖЫЦЦЁ
МІНІАЦОРЫ

У нядаўнім выпуску зборніка «Новыя адкрыцці савецкіх рэстаўратораў», «Сувійшаў у выдавецтве Савецкай художнік», апублікавана рэпрадукцыя сярэднявечнай мініяцюры з мастацкага музея БССР. Гэта «Іаан і Прохар» з рукапіснага Евангелля канца XV стагоддзя.

Экспланат з мінскага музея быў абноўлены ў Дзяржаўнай цэнтральнай навукова-рэстаўрацыйнай майстэрні імя І. Грабара.

жосці. Музыкі бяруцца за інструменты, і мелодыя абуджае ўспаміны пра нешта даўняе. Гучыць ліра і басэтыя, гудок і дудка, цымбалы і жалейка, скрыпка і гармонік, саломка і бубен... А калі дзядзяткі і хлопцы пачынаюць танцаваць «Кросны», то адзін з музыкаў час ад часу паляпвае дзвюма дошчачкамі. Ну якраз, як бёрды стуюць у кооснах!

Пасля канцэртаў, у гутарцы з мастацкім кіраўніком ансамбля Валянцінай Гаявой, я даведаюся, што танец «Кросны» арыгінальны нават па кампазіцыі. Ён увесь пабудаваны на квадратах, бо і самі кросны, і тканіна, і беларускі арнамент маюць у аснове гэтую геаметрычную фігуру. Але, паверце, захапленне ад тацка я мела і без тлумачэнняў. Такая імкліваасць, адточанасць рухаў і адухоўленасць выканання разварушаць пачуцці любога глядача.

Пачынаецца «Вясенняя кампазіцыя», і зала нямае. Такімі гордымі царэўнамі ці князёўнамі выплываюць на сцэну дзядзяткі. Іх доўгія аднатонныя суенкі амаль не маюць аздоб, толькі галовы і косы шчодро ўбраны кветкамі. Быццам у балетце, танцоркі ідуць на пальчыках, яны нейкія сучышаныя, заглябленыя ў свае думкі. Вясна ў душы кожнай з іх абуджае трывогі і спадзяванні, чаканне шчасця, змен у жыцці. І каб даць выйсце эмоцыям, дзядзяткі ідуць за вёску, на ўзгорак ці палянку і гукуюць вясну. Старадаўні абрад існуе, мусіць, з язычакіх часоў. Дзеднідзе ён захаван і па сёння. Летась быў зняты, напрыклад, дакументальны фільм «Галасы стагоддзяў». І я бачыла вясновыя песні і танцы вясковых жанчын. Характэрна, што дзеля гэтага яны здасабляюцца ад мужчын, выбіраюць зацішнае месца. І стрыманыя, спакойныя

мела, у пераказе ўсякі досціп, жарт шмат губляе. Але тыя з чытачоў, хто хоць калі бачыў выступленне «Харошак», хай на хвілінку ўявіць сабе Фёдара Балабайку, заслужанца артыста БССР, не запомніць яго яны проста не маглі, і тады «Валачобнікі» для іх «загучаць», бо «запывала», вядома ж, Балабайка.

Між іншым, тут ёсць адзін нюанс. Танец «Валачобнікі» поўнаасцю створаны Валянцінай Гаявой. У рэальным жыцці валачобнікі толькі граюць і спяваюць. Але талент харэографа прымушае нас забыць пра гэта. На традыцыйныя валачобчыя мелодыі яна наклэдзлае такі дакладны малюнак паводзін хлапечай кампаніі, што «спевакі» здаюцца нам даўнімі знаёмымі. Тут у кожнага свой характар, і ён можа выказаць яго ў танцы. «Валачобнікі» шануюць адзін аднаго, але пры нагодзе і пажартуюць няблаж. Жывыя людзі, праўдзівыя характары, пералівы ўзаемаадносін — і ўсяго толькі адзін танец!

Ці не гэта найбольш уражвае ў «Харошках»? Сродкамі харэаграфіі яны расказваюць пра беларускі народ, паказваюць рысы нацыянальнага характару. У танцах раскрываецца шчырасць, душэўная адкрытасць, спагадлівасць, тонкі гумар, жаночая цнатлівасць і мужчынская сіла... Ну, каго ж, скажам, не зачаруе такі вобраз?! І я па-майстэрску ён падаецца са сцэны! У агульным малюнку кожны выканаўца мае сваю «фарбу», можа праявіць індывідуальнасць. Абаяльныя, чароўныя ўсмешкі дораць дзядзяткі сваім партнёрам, а то і глядачам. Гарэліваасць так і распірае хлопцаў, ад іх скокаў, здаецца, ўгінаецца падлога.

Традыцыйна народнае мастацтва (а менавіта яго паклалі ў аснову сваёй творчасці «Харошкі») звязана з вёскай. Але

У КОЖНАЙ РОЛІ — ЗЛІЦЦЕ ВАКАЛЬНАГА І ДРАМАТЫЧНАГА ПАЧАТКУ

САКРЭТ ПАПУЛЯРНАСЦІ

ВІКТАРУ ЧАРНАБАЕВУ — 50 ГАДОУ

творы кампазітараў розных эпох і стыляў.

Калі пытаешся ў Віктара Максімавіча аб любімых партыях, ён здзіўляецца: «Я люблю ўсе свае ролі, — гаворыць ён. — Кожнай трэба «захварэць», у думках пражыць жыццё героя, зразумець яго характар, пакутаваць з ім яго горам і быць шчаслівым ад яго радасцей. І толькі калі вобраз стане поўнаасцю «тваім», можна выходзіць да глядачоў». Цяжка сабе ўявіць увесць гэты складаны шлях падрыхтоўкі і шліфоўкі і не менш цяжка растлумачыць яго, але адно відавочна: у кожнай ролі артыста — поўнае зліццё вакальнага і драматычнага пачатку, абсалютная праўдзівасць. Але думаецца, што няма і не можа быць вобраза, дзе б В. Чарнабаеву вычарпаў да канца свае магчымасці, таму што арсенал выяўленчых сродкаў выдатнага спевака вельмі багаты і з кожным годам папаўняецца. З часам абстрактнае і мастацкае бачанне майстра, ён заўважае такія нюансы, міма якіх праходзіць у юнацтве. І гэта ў аднолькавай меры датычыць і класічнага, і сучаснага рэпертуару.

Гады працы і пошукаў сфарміравалі ў артыста В. Чарнабаева самую прывабную для любога мастака рысу — **самабытнасць**. Ён нязменна пабуджае глядача да суперажывання і развагі. Беручыся за кожную новую ролю, артыст імкнецца перш за ўсё выявіць у ёй характэрнае, нават у невялікай партыі знайсці тыя грані, якія зрабілі б яе запамінальнай, выпуклай, каларытнай. Асабліва ярка гэтая здольнасць праявілася ў партыях апошніх гадоў — Письмавадзіцель, дон Паскуале, Філіп II, дзе выявіліся лепшыя рысы вакальнага і акцёрскага даравання спевака.

В. Чарнабаеву — чалавек, адданы тэатру да самазбыцця, не мае ніякіх іншых захапленняў. Адзінае, што дазваляе сабе артыст, — гэта раўнамернае шахматнае задач, дзе, як ён сцвярджае, таксама ёсць нешта ад тэатра — каралі, каралевы, афіцэры, ладдзі, ігра...

Наталля ПЕРВЯКОВА.

КІНЕМАТАГРАФІСТЫ— АЛІМПІАДЗЕ

Прыкладна 500 чалавек розных кінематаграфічных спецыяльнасцей прымаюць удзел у стварэнні Афіцыйнага фільма Гульні XXII Алімпіяды. На студыі «Масфільм» працуе творчае аб'яднанне «Алімпіада-80», якое ўзначальвае вядомы рэжысёр, народны артыст СССР, лаўрэат Ленінскай прэміі Юрый Озераў.

Пастаноўка алімпійскага фільма для яго не першая работа такога каласальнага маштабу. Юрый Озераў здымаў вядомую эпопею аб другой сусветнай вайне (шэсць серый «Вызвалення» і чатыры серыі «Салдат свабоды») з пастаноўкай буйнамаштабных сцэн, з выкарыстаннем вялікай колькасці тэхнікі. Для Озерава-кінематаграфіста гэта будзе не першай Алімпіяда: у складзе інтэрнацыянальнага калектыву рэжысёраў ён здымаў фільм пра Алімпійскія гульні 1972 года ў Мюнхене. Да таго ж сям'я Озеравых папулярная не толькі ў свеце мастацтва, але і ў спорце: брат рэжысёра Мікалай Озераў — вядомы спартыўны тэлекаментар (у мінулым неаднаразовы чэмпіён СССР па тэнісу, і цяпер Юрый Озераў з гонарам прызнаецца, што ў юнацтве іншы раз нават абгрываў брата).

— Ідэя стварэння алімпійскага фільма глыбока закранула мяне, — гаворыць рэжысёр. — Мне здаецца, нішто не можа параўнацца са спортам па прыцягальнай сіле і папулярнасці. Ён сёння аб'ядноўвае вялікія масы людзей і смела пераступае граніцы. Прырода спорту, на мой погляд, падобна прыродзе космасу: яна бязмежная ў сваёй пазнавальнасці і заўсёды прыцягальная для чалавека, паколькі садзейнічае развіццю яго асобы.

Працуючы над гэтай двухсерыйнай стужкай, — працягвае рэжысёр, — мы не можам не ўлічваць такога ўплывавага фактара, як тэлебачанне, якое стане падрабязнейшым дэтапіцам Алімпіяды. І таму праблема ачкоў, метраў і секунд, важная толькі ў момант спаборніцтваў, адбываецца ў нашай карціне на другі план. А галоўным будзе тое, што праз прызму спаборніцтваў мы паспрабуем паказаць **псіхалагічныя** моманты спаборніцтваў, якія дазваляюць лепш зразумець **унутраны** свет спартсменаў, перадаць ролю спорту ў фізічным, маральным і эстэтычным удасканалванні асобы. А своеасаблівым выяўленчым лейтматывам стане Масква з яе новымі ўнікальнымі спартыўнымі збудаваннямі, тэатрамі і канцэртнымі заламі...

Сцэнарый, напісаны Озеравым у сааўтарстве з рэжысёрам-дакументалістам Барысам Рычковым, — гэта гібкая драматычная канструкцыя, у якую — у працэсе здымак і мантажу — змогуць упісацца любыя адценні, уся шматкаляровая палітра Алімпіяды-80.

Карыстаючыся спартыўнай тэрміналогіяй, можна сказаць, што над фільмам працуе моцная каманда. Напрыклад, тую частку карціны, якая будзе вырашана ў форме мультылікацыі, робіць вядомы пастаноўшчык маляваных карцін беларус Фёдар Хітрук. Сярод мноства міжнародных ўзнагарод Хітрука і «Залатая пальмавая галіна», атрыманая ў Ганах за мультфільм «Востраў». Мастак-пастаноўшчык Афіцыйнага фільма — лаўрэат Ленінскай прэміі Аляксандр Мягоў, удастоены гэтай ўзнагароды за работу над кінаэпапеяй «Вызваленне». Музыка піша кампазітар Аляксандр Пахмутава.

У творчым аб'яднанні «Алімпіада-80» вядзецца вялікая работа па падрыхтоўцы да спартыўнага форуму: створаны двухсерыйны мастацкі фільм «Шлях да медалёў»; гэтая карціна, з'яўляючыся сумеснай пастаноўкай СССР і Японіі, расказвае аб саперніцтве савецкіх і японскіх валеібалістаў. «Алімпіядзе-80» трэба будзе зрабіць каля 20 тэхнічных фільмаў па заказе міжнародных спартыўных федэрацый (МАК). А своеасаблівай рэпетыцыяй перад здымкамі Афіцыйнага фільма стала для Озерава і яго калег стварэнне стужкі аб прайшоўшай у 1979 годзе VII летняй Спартыядзе народаў СССР. Мастацка-публіцыстычная «Балада аб спорце» — карціна ў многім эксперыментальная, насычаная музыкай — у ёй гучаць сем песень, напісаных Аляксандрай Пахмутавай на вершы Мікалая Дабранравава. У здымках прымалі ўдзел 40 аператараў-дакументалістаў.

Застаецца дадаць, што гэтым стужкам далёка не вычэрпваецца тая работа, якая вядзецца ў рамках падрыхтоўкі да Алімпіяды-80. На розных студыях СССР здымаюцца цяпер дзесяткі карцін, прысвечаных маючым адбыцца XXII Гульніям.

Барыс БЕРМАН.

Палюбіліся глядачам Мазыра выступленні юных артыстаў дзіцячай філармоніі. У яе складзе два хоры музычных школ горада, тры танцавальныя калектывы, аркестр народных інструментаў, бакальныя ансамблі, салісты, чытальнікі — усяго 350 чалавек. Яны выязджаюць з канцэртамі ў суседнія раёны. Цяпер дзецяхтуецца да паездкі на Украіну.

НА ЗДЫМКУ: выступаюць удзельніцы вакальнага ансамбля «Сяброўкі» Алена ПРАХАРЭНКА [злева] і Іра АДАШКЕВІЧ.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

«ДЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА» — ДАРОСЛЫМ

«Детская литература» (ДЛ) — часопіс для дарослых, але створаны ён у інтарэсах дзяцей. Так заявіла яго рэдкалегія, звяртаючыся да чытачоў у першым нумары, што выйшаў у 1966 годзе.

Мы сёння можам падпісацца пад гэтай заявай, — гаворыць галоўны рэдактар, вядомы дзіцячы пісьменнік Сяргей Аляксееў. — Часопіс стаў своеасаблівым навукова-тэарэтычным цэнтрам у галіне дзіцячай літаратуры, які аб'ядноўвае шматлікі атрад дзіцячых пісьменнікаў і крытыкаў. Аднак наш літаратурна-крытычны штотыднёвік, які выдаецца 60-тысячным тыражом, не замыкаецца ў коле навуковых праблем: ён імкнецца быць карысным шырокаму чытачу, перш за ўсё педагогам і бацькам.

«Детская литература» вядома і за мяжой. Выданне выпісваюць розныя цэнтры па вывучэнню дзіцячай літаратуры, буйнейшыя нацыянальныя бібліятэкі, замежныя пісьменнікі і крытыкі. Дарэчы, змест кожнага нумара друкуецца не толькі на рускай, але і на англійскай, французскай, нямецкай мовах. Шырыня інтарэсаў чытацкай аўдыторыі «Детской литературы» ўлічваецца ў пастаянных

рубрыках.

Напрыклад, у раздзеле «XX стагоддзе. Дзеці» выступаюць вядомыя пісьменнікі, вучоныя, грамадскія дзеячы, майстры мастацтваў з артыкуламі публіцыстычнага, сацыялагічнага, светапогляднага характару. У гэтай рубрыцы дзяліліся сваімі думкамі пісьменнікі Міхаіл Шолахаў і Сяргей Міхайлаў, касманаўты Юрый Гагарын і Аляксей Ляонаў, народныя артысты СССР Сяргей Абразаў і Валянціна Спярантава.

Раздзелы «Савецкая літаратура», «Замежная літаратура» ўключаюць тэарэтычныя артыкулы, крытычныя агляды, літаратурныя партрэты пісьменнікаў, дыскусійныя матэрыялы па праблемах рускай, савецкай і замежнай дзіцячай літаратуры. Часопіс рэгулярна знаёміць чытачоў з творамі лепшых замежных дзіцячых пісьменнікаў. Былі выпушчаны спецыяльныя нумары, прысвечаныя дзіцячай літаратуры сацыялістычных краін, а таксама Фінляндыі, Японіі, Швецыі. Часопіс стаў адным з ініцыятараў стварэння цэнтры па абмену літаратурнай інфармацыяй — Міжнароднай прэс-службы.

Ігар НАГАЕЎ.

